

GAZETA LITERARĂ

Anul III, nr. 10 (104) - Joi 8 martie 1956

ORGAN SĂPTĂMÎNAL AL UNIUNII SCRITORILOR DIN R.P.R.

6 pagini 50 bani

Convorbiri cu scriitorii noștri

PROBLEME ACTUALE ALE PROZEI

„Gazeta literară” deschide o anchetă printre scriitorii și criticii, în legătură cu problemele actuale ale prozei noastre artistice, în lumina sarcinilor trasate de Congresul al II-lea al Partidului Muncitoresc Român. Dezbateră amplă este menită să contribuie în cea mai mare măsură la elucidarea teoretică și practică a problemelor creației noastre literare, la pregătirea Congresului Scriitorilor din R.P.R., care va avea loc în acest an. Publicăm mai jos convorbirea cu maestrul Mihail Sadoveanu.

De vorbă cu Mihail Sadoveanu

Dacă nu m-aș fi știut, aș fi intitulat aceste rânduri: „Ceea ce se poate spune la o cafea”. Când întâlnirea cu maestrul s-a petrecut în jurul cestiilor grațioase de porțelan, pline cu lichidul negru pe care abia pănta togoșăului. Tăuțu a înțeles neamul nostru scribă cum se cuvine. Nu pot da însă acest titlu pentru că deși aparențele nu m-ar dezamăgi, în fond ar fi lipsă de modestie și mai ales de adevăr să spun că am băut cafea și am vorbit despre literatură cu Mihail Sadoveanu. În preajma lui actele cele mai simple și gesturile cele mai obișnuite capătă o semnificație specială, un fior, ca și cum s-ar petrece la întâlniri amezătoare.

În aceeași ordine de idei, am aflat lucruri pe care puținii le vor fi cunoscut. De pildă, cîți știu că Mihail Sadoveanu a cucerit în tinerețe cântecul moldovenesc ca inspector al cercurilor culturale, inspirat de dorința de a aduce lumină în ungherele obscure ale umilților și ofensaților vieții? Cîți știu, de pildă, că Mihail Sadoveanu a sosit în cursul anului 1907, împreună cu Artur Gorovei, o mică foaie care se chema „Răvasul poporului” și în care se aflau staturi vîlășuri și staturi medicale, un foileton literar, știri interesante pentru muncitorii de la țară? Sau cine a

știu ce este în el. Omul însă trebuie să-l cunoască.

I-am spus atunci maestrului că totuși el descrie alți de frumos și de amănunțit procedee tehnice care face savoare cititorului. De ce ne plac să citim, de pildă, cum un pic de călărești, poposind seara sub streșina codrului, scapără amarele și aprind o fărîmă de iască mare abia cit o unghie.

— Acolo e ceva mai mult decît acut în sine, ne-a răspuns el. Este ceva care amintesc de fiorul primului om care a descoperit minunea focului. Din fărîmă de iască se aprinde un foc la care poți să dormi fără grijă, învîlă numai pe o parte. De aceea nu mi se pare suficient să arzi numai cum aprind acești oameni focul. Cred că trebuie spus ceva mai mult... Dar nu cred, de pildă, că este necesar să descrii în amănunțime gesturile oamenilor, ritualul vieții, ca să zicem așa. Sint tineri scriitori care își urmăresc eoul în gesturile cele mai banale și mai lipsite de importanță. Pentru a

era lerarea. Mai frîziu am descoperit al alt sens, revolta și răzburarea. Atunci l-am creat pe Constandin Moțoc, Orice istorisire, în special acele care conțin întâmplări din vremea noastră, trebuie să aibă o semnificație. Preocuparea scriitorului nu cred că trebuie să fie aceea de a povesti un fapt divers, ci de a spune ceva pentru cel ce are urechi de auzit.

Apoi maestrul a subliniat: — Eu cred că scriitorul trebuie să aibă trei lucruri: talent, înțelegere adecvată, adică artistică și culturală. Scriitorul înalt este un primitiv care nu știe ce e un măr, ce este o plantă, și cu atât mai puțin ce este un om. Acela nu poate fi un scriitor adevărat, oricît talent ar avea și nu va putea sluji cum se cuvine poporul său.

În continuare scriitorul ne-a vorbit despre înțelegerea artistică a stilului, menit să dea expresie exactă conținutului unei opere literare.

Cum vor unii scriitori, ne-a spus el, să dea expresie artistică unor întâmplări omenești, folosind zece injurii pe o pagină? Mă îngroșesc că scriitorii pot să se stabilizeze într-o asemenea altitudine, ignorînd astfel mai seamă adevărata vorbire a poporului. Oamenii simpli sînt cuvincoși, copiii nu deprim în familie înjurăturile ci respectul față de părinți. Pentru mine e o plăcere să vorbesc cu oamenii simpli, în special cu cei din părțile de Nord ale Moldovei, oameni nu cu multă cultură, dar cu o civilizație străveche, cu un bun simț al limbii și multă bunăcuviință.

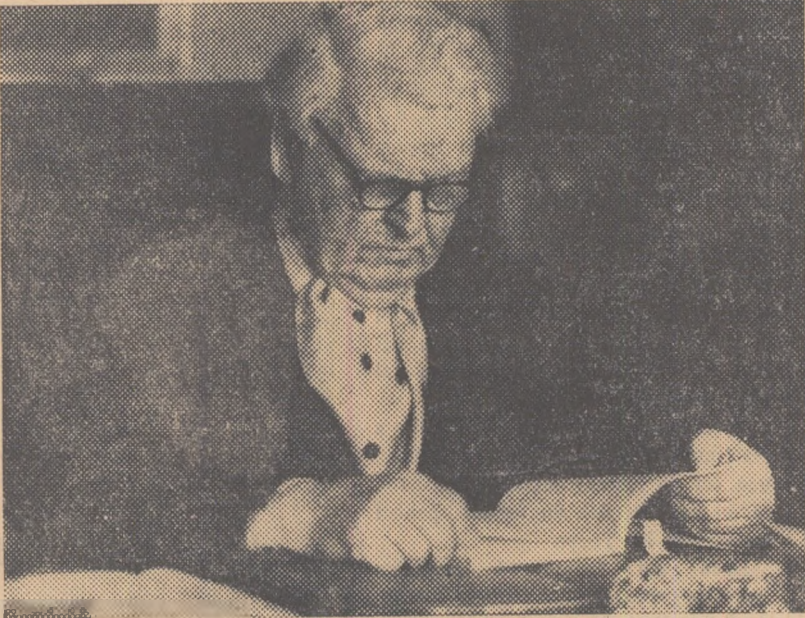
După ce s-a ocupat de diferite probleme de creație, Mihail Sadoveanu s-a referit la apropiatul Congres al Scriitorilor din R.P.R.

— Acest Congres al scriitorilor din țara noastră are o mare însemnătate culturală și politică. Scriitorii de toate generațiile, militanți ai literaturii realist-socialiste, se vor aduna și discuta despre drumul străbătut în acești ani de la eliberarea patriei, despre sarcinile și obligațiile lor profesionale și cetățenești, despre greutățile și lipsurile muncii lor. Cred de cuvință să fie înțeles de către Congresul nostru dezbateri largi în presă și adunări scriitoricești, pentru ca adunarea cea mare să fie conștientă și să sintetizeze discuțiile rodnice purtate de scriitori.

Importanța ar trebui să dea Congresul și reglementării raporturilor dintre scriitori și edituri, în scopul unei gospodăririi chibzuite a producției editoriale. Sistemul de lucru al editurilor este încă deficient și dovedește într-o măsură neînțelegere față de munca scriitorului. Sistemul de retribuiri nu trebuie să fie un indemn la cantitate în dauna calității. Scriitorul poate fi adesea indemnat la prolixitate; de aceea editurile ar trebui să-l ajute să elimine prisosul și să dea forma cea mai concisă și mai clară operii sale. Tariful pe pagină este, de aceea, un prost indemn. Ori este bună o lucrare și merită să fie tipărită, ori nu este și atunci este mai bine să se renunțe la tipărirea ei. Această selecție mai severă ar trebui creată conjugată cu sporierea sau micșorarea tirajului în raport cu valoarea unei opere. Numai în felul acesta cred că vom reuși să facem să pătrundă la mîntea și sufletul poporului acele cărți, care sînt adevărul lui aliment artistic.

La venire maestrul ne-a întrebat: „Cu ce vă pot servi în afară de cafele?” Alunci am tăcut întimidați. Acum cred că i-am răspuns.

Georgeta Horodincă

auzit de moara care avea pe lângă ea o bibliotecă, descoperirea aceluiași tinăr entuziast, Mihail Sadoveanu?

— Simțeam nevoia să mă manifest ca celălalt — ne-a spus maestrul, furat de lingă noi de aceste amintiri pe care eu le transmit de discreție nu teama că din exces de discreție nu le dorăște așternute pe hîrte. Totuși nu pot să nu vă fac cunoscut aceste inițiative care, prin caracterul lor exclusiv personal, erau fată limitate — cum a subliniat de altfel scriitorul. Toate acestea vor numai să arate cum a avut mai mult este îndatorat scriitorul de astăzi, cînd în țara noastră condițiile sînt cu totul altele și inițiativa personală de acest fel se întâlnește cu programul de măsuri al Statului și al Partidului, să depună o activitate cetățenească.

— Datoria pe care o avem față de poporul nostru, acesta este elixirul vieții noastre.

Ce înseamnă într-adevăr, „a te asocia cu contemporanii tăi” — cum spune Mihail Sadoveanu — și a căuta să realizezi în artă imaginea vieții complexă a vieții, am înțeles mai bine atunci cînd maestrul ne-a explicat cum a lucrat la „Mitrea Cocor”.

— În fond toată literatura — a spus el — literatura epică în special, depinde de felul cum îți sau nu îți să argumentezi artistic un personaj. Cînd am început să scriu „Mitrea Cocor” m-am știut că va ieși o năvelă aflat de mare, aproape un roman. Nu înțoseam de cîntîmplarea de la Dropli care a devenit finalul cărții și tot ceea ce am creat după aceea a fost creat ca să argumenteze această întimplare ce mi se părea caracteristică pentru vremurile noi. M-am întrebat cine este acest Mitrea Cocor, de ce-l de la Dropli, care sînt împrejurările care au concurat să creeze acest răzvrăt și mai frîziu acest revoluționar? Răspunzînd acestor întrebări, am căutat să dau starea civilă personalajului. Mitrea e, de pildă colțos, la fel ca mîică-sa care era o impulsivă. Aceasta trebuia să o știe.

Ceea ce mă interesează în primul rînd este omul, nu mașinile de care mă servesc. Acestea sînt ca un ceasornic de care mă folosesc fără să

spune că eoul a ieșit într-o dimineață de acasă, el povestesc amănunțit cum a deschis ușa, cum a pășit pragul, cum a închis ușa. Pentru ce să spun toate acestea? Dacă amînunțele nu au o semnificație, nu sînt legate de o dramă, de ce aș zăbovi la ele?

Vă aduceți aminte probabil că în prefața volumului I de Opere, referindu-se la primele sale povestiri, Mihail Sadoveanu scria despre începuturile sale literare: „Din instinct căutam să dau o semnificație dramelor ce înfățișam. Nu vorbeam și nu istoriseam niciodată fără scop”. Asupra acestei necesități de a investi un sens în ceea ce scrii, a revenit și a sfîrșit maestrul în convorbirea noastră.

„Sluga” este o schiță de cîteva pagini, cuprinsă în „Dureri înăbușite”. Întimplarea povestită e aceasta: un tinăr și violent boier, grăbit să ajungă la o întîlnire de dragoste, pămîntese pe nedrept un argat. Mai frîziu, aflîndu-se cu acest argat la drum, noaptea, boierului i se face frică, crezînd că omul va folosi prilejul să se răzbuie. Argatul se poartă cu o ironie ascunsă întîrîndu-i bănuielele dar îl duce cu bine la primul adăpost. Schița se încheie cu fraza: „Iar cuconul Lupășcu se gîndea că brutele care se îmbată, scîlpă și sudule, tot au oieaca de inimă. Îndură palme și umilinți, — și iară!”

— Am scris la sfîrșit această frază, ne-a spus maestrul, pentru că m-am dat seama că întimplarea comportă un sens social și uman care este însuși scopul ei ca literatură. Sensul acesta

— Nu pricep de ce nu-mi dai bilet?!

— În sfîrșit, șostii președintelui, de frig. Oamenii l-au făcut loc și apoi începură toți odăi.

Sub ochii mei se petrecea un fenomen deosebit de grăitor. Oamenii discutau cu președintele, cu vice-președintele și cu alți cîteva membri ai comitetului executiv, cu naturalele obișnuințe, despre cele mai felurite probleme, apărîndu-și cu vehemență pozițiile — unele greșite — socotînd că acestea toate trebuiesc neapărat prezentate sfatului popular care, la rîndul său, era nevoit să dea soluții, să-l mulțumească pe fiecare și în același timp să respecte și să aplice, fără greș, legile statului. M-am întrebat pe loc dacă și dau seama oamenilor aceștia ce se petrece cu dînsii. Au întîrit ei, ori ba, revoluția săvîrșită în raporturile dintre autoritate și masă? Au ei conștientizat aceste revoluții? Oare acești frauri pierpuri, trecut de cincizeci de ani, ar fi avut curajul să ia în seama și ciomagul înaintea domnului primar și să susțină cauza ca acum? Iar domnul primar, domnezuul satului, or capul satului, cum își zicea, avea această răbdare îngerească a președintelui de față? Oare nu i-ar fi măturat într-o clipă dinaintea lui printr-un rîcnet și-o sudalmă? Oho, ba cum încă! Dar asta tușeste să-și spargă pieptul... Ochii îi sticlesc... De bună seamă are febră... Ar trebui să stea în pat cîteva zile, oblojot cu ceaiuri și comprese, dar nu o face. E ud pînd în mîntușa oaselor și cu țesătura aceasta zice că mai are de mers la nu știu cînd, însărcinat cu organizarea unei cărușii pentru școală.

Cînd am auzit aceste lucruri, m-am lăsat pîngăbat de patul cel cald și de cămăruța primitivă. Știam că numai președintele putea să mi-o asigure. De alfel, nici n-am izbuzit să stau de vorbă cu dînsul. Am dormit în camera, așa zis, oficială, cu un contabil de la raion într-un pat. A doua zi l-am cîntat pe președinte, dar n-am putut să dau de el. M-am mulțumit așadar numai cu scena petrecută la sfatul popular. Oamenii din

să mai stau? Iacă, nu stau! Știu eu pe unde se fine președintele?

— E prin sat. A fost la moară pentru uim, pregătete convoiul de care. Are și o ședință la școală. Îl așteaptă și veterinarul pe la grajdul comunal. Vine el; mult o jumătate de ceas. Îngăduie și dimneață, că nu-i drac.

Omul nu se lăsa. În răstimpuri se auzea vocea lui pișgădăia.

— Nu pricep de ce nu-mi dai bilet?!

— În sfîrșit, șostii președintelui, de frig. Oamenii l-au făcut loc și apoi începură toți odăi.

Sub ochii mei se petrecea un fenomen deosebit de grăitor. Oamenii discutau cu președintele, cu vice-președintele și cu alți cîteva membri ai comitetului executiv, cu naturalele obișnuințe, despre cele mai felurite probleme, apărîndu-și cu vehemență pozițiile — unele greșite — socotînd că acestea toate trebuiesc neapărat prezentate sfatului popular care, la rîndul său, era nevoit să dea soluții, să-l mulțumească pe fiecare și în același timp să respecte și să aplice, fără greș, legile statului. M-am întrebat pe loc dacă și dau seama oamenilor aceștia ce se petrece cu dînsii. Au întîrit ei, ori ba, revoluția săvîrșită în raporturile dintre autoritate și masă? Au ei conștientizat aceste revoluții? Oare acești frauri pierpuri, trecut de cincizeci de ani, ar fi avut curajul să ia în seama și ciomagul înaintea domnului primar și să susțină cauza ca acum? Iar domnul primar, domnezuul satului, or capul satului, cum își zicea, avea această răbdare îngerească a președintelui de față? Oare nu i-ar fi măturat într-o clipă dinaintea lui printr-un rîcnet și-o sudalmă? Oho, ba cum încă! Dar asta tușeste să-și spargă pieptul... Ochii îi sticlesc... De bună seamă are febră... Ar trebui să stea în pat cîteva zile, oblojot cu ceaiuri și comprese, dar nu o face. E ud pînd în mîntușa oaselor și cu țesătura aceasta zice că mai are de mers la nu știu cînd, însărcinat cu organizarea unei cărușii pentru școală.

Darul cel mare

Poate că anii care vor veni
Și vor gonii de lingă noi tristețe
Mai mult cu singe nu i-ar țumeni
Pămîntului acesta frumusețea

Visul tău de față n-o să se sfinje
După tubutul prins în hora morții,
N-o să-ți mai coji lacrimile-n tie
Tot așteptînd în pragul porții.
Și nu ți se vor scurge ochii de mamă,
În alte războaie, auzind prin somn
Că cineva, horcînd în singe, te cheamă,
Cu glasul pierdut în al armelor zvon.

Iubită gingașă, mamă duioasă,
Tovarășă în muncă și în luptă,
De cîte ori umbra mîhnirii nu se lasă
Pe inima ta de dor, de barda durerilor ruptă!

Tu, vieții mingiere și izvor,
E vre-un cuvînt de preț ca să nu-l meriți,
Lumină ce răzbate de sub nor,
Semn dulce al împăcării prin răzmeriți?!
Poate cu mine stai pe bancă-n parc,
Dar știu că poți să fii și Jeanna d'Arc.

De te apleci să scoți găleata din fîntînă
Ori duci un bălețel bălău de mină,
Eu știu că-n cartea unui Gorki nou
Poți fi o sfințită mamă de erou.
Și cine știe dacă-n colțul gurii
N-ascunzi sau zîmbet plin de taină rostul
Unei a două-n veacul nostru
Dolorei Ibaruri?

Eu te-am văzut la carte și-n uzină,
Eu te-am văzut în vifor și-n lumină,
Eu te-am văzut legînd un snop de grîu
Ori poate dalbă înotînd în rîu
Și știu cum poate inima s-o fure
Privirea ta, — cînd cer senin, cînd mare; —
Cunosc și vrearea ta ce nu se-ndoale
Subt orice vînt

Și inima-ți ce nu e foc de pale
Cînd s-a aprins odată pe pămînt.
Dar mai cu seamă știu că-n lume nu e
Pentru acela ce spre culme suie
Alt sprîjin dat cu drag ca brațul tău,
Pasul ferindu-l de năpîrci și hău.

Femei, oare este dar
Să fie demn de tine-n lumea asta,
Măcar cîi raza e pentru cleștar
De-i fi tu fată, luptătoare ori nevastă?

De ziua ta, eu te vestesc că este,
Căci tu-ți grîiești din vremuri de poveste,
Și-n pieptul omeneș ce se desface
Ca floarea din boboc și-i spunem Pace.
Iar într-o zi-ți punem la picioare,
Ca pe o creangă de cîreș în soare.

Mihail Beniuc

INSEMNAȚI

Căderea Babilonului

Cu ocazia împlinirii a 60 de ani și pentru îndelungată activitate revoluționară, tov. Scarlat Callimachi a fost distins cu Ordinul Muncii cl. I.

Scriitor și pamfletar antifascist din vremea celui mai remarcabil, Scarlat Callimachi va da, în acest an, cititorilor o culegere din articolele sale, intitulată „Căderea Babilonului”.

De numele lui Scarlat Callimachi, autorul volumului de articole antifasciste ce stă să apară la E.S.P.L.A., mă leagă amintiri deprimante.

Adolescent, elev la un liceu dintr-un oraș de munte, urmîream intrigat acțiunile sa publicistice; agită, curajos, înăpăstiat și riscant.

Cărfle de istorie mi aduceau înaintea ochilor chipurile bărbosce, cu cîc și hangere bătute în pietre scumpe, ale Callimachilor străbuni, foști voievozi ai Moldovei. Figura unuia dintre ei, a lui Grigore Vodă, mă reținea cu deosebire, că el fusese descăpăținat de turci.

Scarlat Callimachi, strănepotul voievozilor, zăvrisse tîna și celelate avantaje pe care o asemenea ascendență i le garantau, acceptate cu un surris desmoștenirea și anatema familială, și se încadră în alături de stăpîni, ci în frîntul celor cari luptă împotriva lor.

Faptul era singular și, ori cîți de neorientat eram la acea vîrstă în problemele politice, întuiam frumusețea poziției. Unorî tresăream de o spănzorie, înăpăstiat și riscant.

— omul acesta care lăsa opărea rămanor murții de la Tatar-Bunar clămind că „nu cococi au fîduri Români, cu singele lor spădic, ci fărîni!” s-ar putea să fie și el descăpăținat,

dar pentru un cu totul alt ideal decît străbunilor său cu sabie, cu cîc și topuz. Asta se petrecea în 1925.

— Urmat alți ani de bezne și plîmb, în care înimile tari s-au oprit în cele slăbe și-au prăbușit.

Înima lui Scarlat Callimachi și-a dovedit rezistența. A fost o inimă tare. Talentul, cultura, curajul, onestitatea lui Scarlat Callimachi au devenit, sudate și orientate de o neclintită credință în clasa muncitoare și în Partidul ei, — armă.

Arma aceasta a funcționat, neostențivă, dar din plin eficientă, de-a lungul întregii epoci de sinic și crime ale burgheziei.

La „Clopotul” și la „Soare”, la „Glasul nostru” și la „Horia”, publicații pe care le-a condus cu o tinerețe niciodată descurajată, ca și la „Facia” și „Chemarea” lui N. D. Cocea și la „Clartă” a lui Henri Barbusse, Scarlat Callimachi a luptat, ostentiv, alături de Partidul, pentru prăbușirea acestui „Babilon” modern care este cetatea burgheză închisă de-a multumilor, loc de huzur și desfrîu al posesanților.

Glasul lui Scarlat Callimachi a răsunat, nu odată, profetic:

„Și precum s-a prăbușit cetatea Babilonului, cetatea farișelor, a cămătarilor și a tuturor nerușinaților, tot astfel, în curînd, se va prăbuși și șandramaua burgheziei fasciste.

„O lume nouă se va clădi zidită pe jertfele mîilor de muncitori, o lume fără satrap, o lume în care va domni cineștia și muncii”.

După condamnarea frunțașilor lupțelor de la Grîulțu C.F.R., glasul lui Callimachi răsună deoară lung și seril de articole, și motiul căderii Babilonului burghez este încă odă prezent: „Gheorghiu-Dej și ceilalți lupțatori ai muncitorilor rominești (clama Scarlat Callimachi) sînt nevoința și trebuie eliberați din ghiarele călăilor și din celulele ucigătoare ale temnițelor. Babilonul va cădea, chiar dacă se vor mai zămisli și alți lege de speța legii Mirzescu-Mironescu”.

Profetic se aude cuvîntul scrierilor și în articolele „Abisnita în carnea ză” (13 oct. 1935). Mîine în cartea istoriei, chipul „ducelui” Mussolini va sta alături de chipurile unor asasinți, iar nicidecum lingă ale acolora cără au trăit și muncii pentru binele omenești”.

Nici unul dintre ecourile suferințelor și luptelor omului pentru apărarea demnității și pentru triumful lumii nu trece prin inima lui Callimachi fără ca pamfletarul și poetul — indignarea și mila — să nu la a lădă ne.

Lăcrimi scîlpeps printre hîrele articolelor închinat, în 1937, luptătorilor romîni din brigăzile luptătoare, căzuți în Spania, în luptele împotriva fasciștilor coalizați. Cu o peniță mușcată în lacrimă este scris și articolul „Lăcrimi de sânge” care este o pledoarie pentru dreptate.

— Unde mergi Ioane?
— Ia, pînd la sfat.
— Al orzo.
— Nu, n-am așa ceva... Dar tmi trebuie o lămurire.
— E un aspect al revoluției. În literatura o reflectă în totalitatea ei dacă, tînd să fie o adevărat revoluționară.

Eugen Jebeneanu

(Continuare în pag. 4-a)

IN PRAGUL ALEGERILOR

Într-o toamnă, pe o vreme urîdă, cu zloată și noroi, am ajuns în faptul serii la un sat. Străbătusem urec zece kilometri pe jos. Vîntul mă biciuia îndărătnic numai în obraz, parcă se înflesese cu dușmanii reporterilor săi mă bătorească, să-și ridă de cîteanța mea. Cînd am văzut primele case, m-am oprit și, rezemat de un salcîm, am privit înăpoi. M-am înțorțat de singurătatea drumului. Mă întorțisem numai vîntul, suierînd printre crengile desfrunzite ale salcîmilor și crîncînitul lugubru al cîriorilor.

M-am petrecut pe uliște niște cînti cu blana zbrîlă și udă. La o răscrucă cu fîntînă și prin urmare cu noroi mai extra, am dat de stilpii telefonului. Un indicîu — firele trebuiau să ducă la școală; deci ne ținem după ele, frățioare. Apoi, fie ce-și, vedem noi acolo cum se prezintă situația. A trecut pe lingă mine o fată înfășurată în așa fel într-o veșniță, că numai nasul i se vedea. N-a grîit; mi-a făcut semn încotro să urmăresc stilpii și iată-mă înaintea sfatului popular intru, tmi fac loc printre oameni, fîntînd înspre sobă. Nu știu cum arădam, dar faptul că nimenia nu mă remarcă, mă îndreptăzise să cred că eram aldoima acestor localnici uși și înoroiți peste erame încupulate.

Încăperea era plină de mese încrîcate cu hîrțogăb. La fiecare masă unul ori doi funcționari, referenți, cum li se spune. Un fel de grîlaj despărțea camera în două — de-o parte mesele cu referenți, de alta — oamenii veniți cu treburi. Numai hîrțogăbia n-o putea nimenia împărți. Era sezonul predării cotelor de toamnă; am aflat din cîrvovălă că mai era și un firg undeva, a doua zi. Plus, o mie și o sută de angarale care-mi veneau în auz ciumpovite și despreciechiate. Imi ziceam că nu mi-ar trebui deapăsa mai mare decît să mă pînă cheva să descurc zilnic asemenea Babilon. Și, în sine, mea, îi admiram pe oamenii aceia care-și vedeau de treabă, lămurînd pe cît le stătea în putînță cele mai înclinate lucruri. Mai cu seamă eram atenți la un frăgan pierpuru, cu o cășmă uriașă în cap și cu o ciomag nodurosă subțioară. Omul vorbea răstîit, pișgăit, săgețînd ca glasul său gălăgia:

— De ce să nu primesc bilet? Ce, eu nu-s om? N-am drept să vînd un dobitoac? Pot și o sută să vînd.
— Nca Costică, așteaptă-l pe președinte, răspunde referentul.
— Eeee, de-o sută de ori mi-ai spus asta. Cîi

de frig. Oamenii l-au făcut loc și apoi începură toți odăi.

Sub ochii mei se petrecea un fenomen deosebit de grăitor. Oamenii discutau cu președintele, cu vice-președintele și cu alți cîteva membri ai comitetului executiv, cu naturalele obișnuințe, despre cele mai felurite probleme, apărîndu-și cu vehemență pozițiile — unele greșite — socotînd că acestea toate trebuiesc neapărat prezentate sfatului popular care, la rîndul său, era nevoit să dea soluții, să-l mulțumească pe fiecare și în același timp să respecte și să aplice, fără greș, legile statului. M-am întrebat pe loc dacă și dau seama oamenilor aceștia ce se petrece cu dînsii. Au întîrit ei, ori ba, revoluția săvîrșită în raporturile dintre autoritate și masă? Au ei conștientizat aceste revoluții? Oare acești frauri pierpuri, trecut de cincizeci de ani, ar fi avut curajul să ia în seama și ciomagul înaintea domnului primar și să susțină cauza ca acum? Iar domnul primar, domnezuul satului, or capul satului, cum își zicea, avea această răbdare îngerească a președintelui de față? Oare nu i-ar fi măturat într-o clipă dinaintea lui printr-un rîcnet și-o sudalmă? Oho, ba cum încă! Dar asta tușeste să-și spargă pieptul... Ochii îi sticlesc... De bună seamă are febră... Ar trebui să stea în pat cîteva zile, oblojot cu ceaiuri și comprese, dar nu o face. E ud pînd în mîntușa oaselor și cu țesătura aceasta zice că mai are de mers la nu știu cînd, însărcinat cu organizarea unei cărușii pentru școală.

Cînd am auzit aceste lucruri, m-am lăsat pîngăbat de patul cel cald și de cămăruța primitivă. Știam că numai președintele putea să mi-o asigure. De alfel, nici n-am izbuzit să stau de vorbă cu dînsul. Am dormit în camera, așa zis, oficială, cu un contabil de la raion într-un pat. A doua zi l-am cîntat pe președinte, dar n-am putut să dau de el. M-am mulțumit așadar numai cu scena petrecută la sfatul popular. Oamenii din

— Unde mergi Ioane?
— Ia, pînd la sfat.
— Al orzo.
— Nu, n-am așa ceva... Dar tmi trebuie o lămurire.
— E un aspect al revoluției. În literatura o reflectă în totalitatea ei dacă, tînd să fie o adevărat revoluționară.

Dumitru Mircea

DEPUTATUL

Alegem pe acel, care-a ales fonta deoparte și de alta zgura — Alegem pe acel ce-a înțeles ojelelor puterea și măsura. Din suflet dă cuprutorul căldura, și din privire caleidoscop, dînd strălucire șarjei, strop cu strop.

El este filozoful care știe motoarele cum sint la duh și trup fiecă tub și fiecă șurub, fiecă fură, și fiecă țâră — fiecă picură de ulei sau apă din gîlțarele pe care șpanul flutură, cînd fiecă supapă e-n sinea sa, o mișcătoare cutură.

Bun gospodăr și măștru priceput la suflute și la oje. Sudură a veacului în care s-a crescut, și frate întru dragoste și ură, — alesul nostru va alege bine de o parte ce-i de preț, de alta zgu. Încît sub brațu-i bun, sirgincioș, se va-mplini ca fructul pe-o tulpină, sub marile cupole de lumină, nestîna noastră sete de frumos.

Al. Andrițoiu

DESPRE VIAȚA ȘI ROLURILE LUI NICOLAE BALȚĂȚEANU

Căderea Babilonului

(Urmare din pag. 1-5)

Judecata de valoare în critică

arele actor a fost un taciturn. Nu odată l-am solicitat să ne povestească fazele principalele vieții, să arate care e concepția...

spus provizoriu: „Teoarea de pe străzile Trivolvei”, urmând ca, de la caz la caz, să i se schimbe titlul. Balțățeanu a jucat un rolșor.

în cuprinsul unei monografii — dar vom extrage câteva, pentru a ne da seama de surlurile făcute de la un rol la altul. Lucrul e cu atât mai surprinzător, cu cât Balțățeanu și-a desființat...

această credință în forța de neînfrânt a proletariatului, credința în prăbușirea Babilonului burhez.

În înțelesul cel mai strict al cuvintului, critica literară înseamnă judecata de valoare. Aici găsim exprimată răspunderea profesională a criticii și încrederea în utilitatea acestei activități.

re cu problematica vieții, a epocii în care opera s-a născut. Toate sunt bune, nici o metodă nu trebuie respinsă din principiu.

complexitate a personajelor dintr-o carte, înseamnă că autorul acestei cărți, dacă mai are o rămășiță de bun simț, nici nu trebuie să mai iașă pe stradă.

Maș înfii, cum a înfocit actorul. Copilul nu a făcut „obiect”, așa cum se întâmpla de obicei, în vreun hambar al casei părintești, luând pentru treburile „scenei” ceareceafurille casei, rechile mamei, iar, în loc de orice grimă, mustați de porumb și negru din funingine.

În rolul lui Hagl Tudose din piesa cu același nume de Delavrancea și-a câștigat un mare succes. După război, a fost angajat la Teatrul Național din București.

Notiunea de mare actor realist este desigur pleonastică. Pentru că nu poți fi mare actor dacă nu promovezi un stil realist de interpretare.

Există multe modalități de a face critica literară, fiecare cu avantajele și dificultățile sale, dar toate, fără nici o excepție, se supun împrejurărilor specifice ale acestui activității.

Articolul poate fi foarte bun, chiar excelent. Nu trebuie să producă neliniște faptul că, în acest articol, se vorbește...

Toț așa, un critic poate să caute a stabili tipul scriitorului analizat. Nu este bine să-l reproșăm lipsa de atenție pentru filosofia sa, dacă reușește...

Cazul e puțin exagerat, însă ne arată până la ce abateri poți să duci ocolirea judecării de valoare a absența scriitorului critic și înlocuirea acestuia cu tot felul de considerații poate valabile în sine, dar lipsite de obiect.

N. BALȚĂȚEANU

în rolul lui Hagl Tudose din piesa cu același nume de Delavrancea

Eugen Jebeleanu

Ilustrază fabule de Tudor Arghezi

de PERAHIM

Ioan Masoff

Știi probabil din cărțile citite, ori din întâmplările proprii, ce înseamnă să poposești într-un oraș străin, unde nu ai nici prieten, nici rude.

Bălțățeanu a jucat foarte multe roluri. Plecând dintr-o zi, îndemnat să facem o rapidă trecere în revistă a activității sale artistice, am rămas...

Sint actori care au lăudabilul obicei să-și alcătuiască adevărate albume din cronici dramatice, fotografii și alte amănunte menite să reconstituie, cît de cît, o carieră care, legată de o artă interpretativă, nu lasă urme care pot da măsura cea adevărată a artistului.

de hirștitură, parcă zeul de jierăstrale lădau pe undeva scindurii. Parcă nenumărate foarfece tăiau în praștia mea urzile joar de tablă.

Ca șantier putea fi la subsolul unui hotel, acest lucru l-am aflat peste vreun sfert de ceas, când, întovărășit de un redactor al gazetei locale, am coborât acolo, curios și nerăbdător.

Spunem despre un roman că pune o problemă însemnată, că personajele din el sînt „complexe”, că asemenea oameni compleși sînt și în viață și că a meritat autorului de a fi proiectat...

Judecata de valoare, stabilirea sigură a meritului real și unei opere în spiritul concepției marxist-leniniste despre lume și a momiei epocii socialismului, definirea noțiunii ei în raport cu tradiția literară, nu e o chestiune derivată, ci una esențială, de maximă specificitate a criticii literare, ca profesie.

Două călătorii la Turda

La „Levar”, unde era sediul aceluiași „Comitet”, s-a făcut un mare impir...

„Cu prilejul unui festival dat de „Academie”, Bălțățeanu a fost remarcat de actorul Ion Livescu, despre care L. L. Caragiale a scris că pe scenă „vorbește ca oamenii”, desigur spre deosebire de unii care vorbeau ca neomaeni.

În toamna aceasta m-am întors la Turda. De departe am zărit scintila Cămin Turzii. Am văzut de departe dealurile pe care viața de viață căpătase o culoare de veche rugină.

Am primit o cameră mobilată simplu, dar cu gust: un pat, noptieră, șofonier, cușor, masă, două scaune, covor cu un desen rustic atrăgător, și o chiuvetă. Cu toate că nu era frig mi s-a făcut focul. Bine înțeles gaz metan.

„Era frig atunci, și pentru 15 oameni se afla în odala aceea un singur lighian, spart, cîrpit cu cirpe. Un singur lighian. Și adăuneari am văzut vanele emaliate, cabinele, dușurile...”

„Parcă ieri mi s-a spus: „peste cîteva ani întoarce-te la Turda și scrie ce vezi...”

„La Casa scriitorilor „Mihail Sadoveanu”

L. Ralou

La Casa scriitorilor „Mihail Sadoveanu”

Secția TRADUCĂTORI a Uniunii scriitorilor din R.P.R., organizată marți, 13 martie, ora 17.30, o discuție despre „PUȘKIN ÎN ROMINESTI” de bază referitoare la întocmirea de tovarășe Tăiana Berindei și Tamara Gane.

Petru Vintilă

OAMENI DE AZI

TIMPLARUL CANDIDAT

Intr-un roman se pomenește că un moșter deputat din trecut...

Protestul său, pornit din adăncurile ființei, a fost în esența...

Eram într-un atelier de tâmplărie de la Ferma Experimentală Băneasa...

Desen de MEDI DINU

Urmăream cu privirile pe timplarul Constantin Strugar, propus candidat la apropiatele alegeri...

virteasă meșteșugul de timplar — înodată de la taică-său...

Nu văzusem de mult timp cartierul fermelor din Băneasa. Când am pătât din nou acum, la sfârșit de iarnă...

E de înțeles că ce muncitorii care locuiesc în jurul Parcului Privighetorilor...

Ștefan Bănuțescu

Scritorii bănățeni și alegerile

In campania electorală ce se desfășoară în regiunea Timișoara, au fost anrețeni și oamenii scriiturii...

Un grup de scriitori români și maghiari a participat efectiv în campania electorală, depășindu-se în câteva comune din regiune.

Teatrul de Stat din Arad va folosi cu acest prilej și fragmente din piesele repertoriului original...

Mircea Șerbănescu

In întâmpinarea Consfătuirii pe țară a tinerilor scriitori

PRIN PALATUL REPUBLICII

De-o vreme pașii, liniștiți, mă poartă Prin sălile muzeului de artă.

E tot ațita de ciudat, vei zice, Să vezi țărani plimbându-se pe-ace, Cum ai vedea-n cimpe, bunăoară...

Ciudat? O fi ciudat? O, nu! Nu este! E sensul 'nalt al vremilor aceste...

Fl. Stanciu-Alunig

IUBIREA

Motto: „Iubirea e o melodie Pe care nu-i ușor s-o scrii” (Scipaciov)

Iubirea noastră nu e din idile, Nu sintem ciobănițe și păstori.

Iubirea noastră nu-i, la săptămână Un film cind stai obraz lângă obraz, Nu-i doar fierbințe strângere de mină...

Iubirea noastră steapă să nu fie, — Un chip frumoș de ne-arată-n vis; Nici vreau lacrimogonă poezie...

Iubirea noastră nu e din idile, Nu sintem ciobănițe și păstori.

Oristina Lucian

Răsfoind revistele

„Tinărul scriitor“ Nr. 1 (ianuarie 1956)

Este totdeauna îmbucurător să citim o revistă din ce în ce mai bine scrisă, interesantă și, bine înțeleasă, inteligentă.

Pot fi citate câteva exemple edificatoare: poemul lui Victor Turbure, „Vedă fierbinte”, reportajul lui Traian Cosovei, „Polțai”, năvela lui Eugen Mandric, „Campanie de primăvară”, etc.

Acetia se pot adăuga câteva din cele mai bune lucrări publicate în numărul din ianuarie 1956. Atrage cu deosebire atenția scriitorilor „Plăcea negră” de Octav Pătrușor, inspirată din munca sondorilor.

Remarcabil este reportajul Octav Lutze „Insemnări pentru viitor”, o evocare a dramei milioanei de oameni exterminați la Auschwitz.

„Șchița lui Gheorghe Florescu, „Cine l-a ucis” e modestă. Drama bătrânului aruncat, prins de puhoi, mizeria familiei lui, sînt fapte oarecum învecinate.

Poema nu abordează o tematică de stringență actualitate. Se evidențiază poemul lui Gh. Tomozei „Orășul lui Bucur” în care poetul își propune — asemenea vechilor croniciari — să relăveze trecutul...

Eccestru poetul sălășlește o căldorie de basm asemeni unui „Făt-Frumos ce suie spre cetatea unde-l așteaptă Ileana-Cosinzeana”.

Nu aceasta este însă esențial în opera poetului analizat. Insuși Aurel Martin seizează că „pe Turbure îl reclamă necăutat solul patriei, oamenii ei”.

De aici încep contradicțiile. Inconsecvențele. Faptul că hainăntarea de Costea apară atât de îndrăjit carnetul ar trebui să ne impresioneze, nu se arate că, dincolo de toate apucăturile de om căzut la fund, drojdie, personalul lubește alce obiect...

De aici încep contradicțiile. Inconsecvențele. Faptul că hainăntarea de Costea apară atât de îndrăjit carnetul ar trebui să ne impresioneze...

De aici încep contradicțiile. Inconsecvențele. Faptul că hainăntarea de Costea apară atât de îndrăjit carnetul ar trebui să ne impresioneze...

De aici încep contradicțiile. Inconsecvențele. Faptul că hainăntarea de Costea apară atât de îndrăjit carnetul ar trebui să ne impresioneze...

De aici încep contradicțiile. Inconsecvențele. Faptul că hainăntarea de Costea apară atât de îndrăjit carnetul ar trebui să ne impresioneze...

De aici încep contradicțiile. Inconsecvențele. Faptul că hainăntarea de Costea apară atât de îndrăjit carnetul ar trebui să ne impresioneze...

De aici încep contradicțiile. Inconsecvențele. Faptul că hainăntarea de Costea apară atât de îndrăjit carnetul ar trebui să ne impresioneze...

De aici încep contradicțiile. Inconsecvențele. Faptul că hainăntarea de Costea apară atât de îndrăjit carnetul ar trebui să ne impresioneze...

De aici încep contradicțiile. Inconsecvențele. Faptul că hainăntarea de Costea apară atât de îndrăjit carnetul ar trebui să ne impresioneze...

De aici încep contradicțiile. Inconsecvențele. Faptul că hainăntarea de Costea apară atât de îndrăjit carnetul ar trebui să ne impresioneze...

REFERINȚA

Fruntea azi îți pleci cu umilință. Ai venit să ceri o referință.

Că din truda stoarsă de la mine, El a cheful în țări străine...

Glasul ți-i mioros, fără putere, Potrivit anume, pentru-a cere:

Să mai scrii o-necăsticat codane C-a băut și-a jefuit vădane

— Fata voastră știe-a scrie, vecine, Spune-i zău, să scrie doar de bine.

C-a trimis cu lanțuri la picioare Pe nevinovați, la închisoare,

Că de fel eu nu cumos hoția, C-am avut de la străbuni moșia,

Că din vina lui în cîmțire Mulți dorm somnul fără de oprire.

Că știi om cinstit cu gânduri bune Și că țara mi-o iubesc anume.

— Blestemat e omul ăsta, tată! — Scrie mai departe, scrie, fată!

— Auzit-ai ce dorește, fată? — Auzii, m-aștern pe scris îndată!

Viaja noastră nouă nu-i dă pace, Dușmănește lanul care coace

Scrie-asa că el cînd era tinăr, Mîna mi-a crestat-o de la umăr.

Zărite tîlnite și albastre Și belșugul colectivității noastre

Scrie că pe-tînsa lui moșie, Am muncit trei ani fără simbrie.

Și-acum, piel din casa mea „cucoane”, Eu nu schimb dreptatea pe plocoane!

Elena Dragoș

CU PRIVIRE LA SCRIERILE PROZATORILOR TINERI

Spunem cu alt prilej, cînd discutăm unele aspecte și probleme ale schiței, că vîrînd să evite „media statistică” înțelegem în mod îngust, unilateral, mulți prozatori tineri au alunecat către „cazuri”, către oameni excepționali, rari.

De aici încep contradicțiile. Inconsecvențele. Faptul că hainăntarea de Costea apară atât de îndrăjit carnetul ar trebui să ne impresioneze...

De aici încep contradicțiile. Inconsecvențele. Faptul că hainăntarea de Costea apară atât de îndrăjit carnetul ar trebui să ne impresioneze...

UNDE DUCE GOANA DUPA RARITAȚI

Adică lucruri foarte asemănătoare cu cele spuse pe șantierul unde primește carnetul și de unde fugise apoi, plictisit de respectul și dragostea pentru care-l primiseră între ei.

De aici încep contradicțiile. Inconsecvențele. Faptul că hainăntarea de Costea apară atât de îndrăjit carnetul ar trebui să ne impresioneze...

De aici încep contradicțiile. Inconsecvențele. Faptul că hainăntarea de Costea apară atât de îndrăjit carnetul ar trebui să ne impresioneze...

pleca să-și vadă soția înainte de moarte sau va opera pe pacienta care altfel ar muri? Amintirile care-năvălesc brusc în minte se înfruntă cu solicitarea muncitorului Cișpeanu, care vine și el și-l cere lui Vlad să opereze.

De aici încep contradicțiile. Inconsecvențele. Faptul că hainăntarea de Costea apară atât de îndrăjit carnetul ar trebui să ne impresioneze...

De aici încep contradicțiile. Inconsecvențele. Faptul că hainăntarea de Costea apară atât de îndrăjit carnetul ar trebui să ne impresioneze...

încă mîndri cu aere de Esculapi moderni, atotștiutori...” — dar nici în momentul zugrăvii situația nu e alta, de vreme ce nici un medic „nu vrea să riște”.

Nu pretindem deloc că autorii ar fi putut să dea alt curs sugerării mediului în care trăiesc cei doi eroi ai schițelor. Dimpotrivă, ei au fost nevoiți să-l zugrăvească așa și nu în alt chip.

E clar deci, că goana după raritate i-a împins pe autori la o serie de consecințe care întindec mesajul schiței, înțelegându-se perspectiva urmării, cu urmări compromițtoare asupra conștiinței eroilor și a proceselor pe care ei le străbat.

Un singur cuvînt încă, în legătură cu această chestiune. Printre unii dintre tinerii scriitori și-a făcut loc păreră potrivit căreia, a aduce în literatură astfel de întîmplări și astfel de eroi, aceasta constituie dovada fără greș a curajului în creație — care, el, în primul rînd, asigură originalitatea.

Să mai demonstrăm de ce astfel de lucruri puse în centrul schițelor sînt departe de ceea ce e în realitate originalitatea, și de ce un astfel de curaj e departe de a fi cel indicat? Este limpede că un astfel de curaj duce repede la scomonirea a ceea ce e morbid și întunecat, a ceea ce defăimează realitatea noastră.

Nu avem de gînd să tragem o concluzie de ansamblu cu privire la cele spuse pînă acum, pentru că stă în intenția noastră să continuăm și cu alt prilej dezbaterea asupra acestor probleme.

Mihal Gațu

